

Aleg. 159.

S p r a w o z d a n i e

komisji budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia stałego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych.

Wysoki Sejmie!

Poruszona uchwała mi Wysokiego Sejmu z dnia 19go Lipca 1880 i z dnia 12go Października 1883. sprawa kredytu dla spółek wodnych była już dwukrotnie przedmiotem badań i obrad zwolanych w tym celu przez Wydział krajowy ankietach: raz w r. 1886., powtórnie zaś w roku ubiegłym podczas obecnej sesji sejmowej.

Obu ankietom służył za podstawę obrad wypracowany przez Dyрекcyę Banku krajowego projekt przepisów o udzielaniu spółkom wodnym pożyczek w 5%-wych obligacyach melioracyjnych, które to pożyczki miałyby korzystać z ułatwień finansowych i prawnych określonych bliżej postanowieniami §§. 11. i 16. do 19. państwowej ustawy melioracyjnej z dnia 30. Czerwca 1884. Dz. p. p. Nr. 116.

Mimo ważnych ułatwień jakie ustawa państwowa w związku z postanowieniem §. 61. krajowej ustawy wodnej przyznaje tego rodzaju papierom wartościowym, tak ankietą jak i Wydział krajowy nie przystąpiły w roku 1886 do stanowczego załatwienia kwestyi kredytu dla Spółek wodnych, lecz zaproponowały Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 18. Grudnia 1886. L. 74399 (alegat 85 do stenogr. spraw. z r. 1886[7]) upoważnić Wydział krajowy do udzielenia pomocy Spółkom wodnym w drodze krótko terminowych pożyczek z funduszu krajowego li tylko na chwilowe pokrycie datków konkurencyjnych na r. 1887.

Z uwagi, że ten wniosek Wydziału krajowego nosił tylko cechę prowizoryczności, i bymianiej nie odpowiadał potrzebie, którą podniosły w sprawie kredytu melioracyjnego oba c. k. Towarzystwa rolnicze, a przytem zrealizowanie proponowanego przez Wydział krajowy kredytu w r. 1887, kiedy większa część spółek wodnych nie była jeszcze zawiązaną, wydawało się problematycznym, uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 15. Stycznia 1887 zgodnie z wnioskiem komisji budżetowej zwrócić Wydziałowi krajowemu odnośne sprawozdanie o kredycie dla spółek wodnych do ścisłego zbadania, a to w kierunku ułatwienia interesowanym kredytu nie zaś udzielania pożyczek.

W przekazanem uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 11go Stycznia r. b. komisji budżetowej do rozpatrzenia przedłożeniu z dnia 6go Stycznia r. b. l. 771. Wydział krajowy idzie ponownie za zdaniem ankiety, nie przedstawia również i w tym roku projektu organizacji kredytu melioracyjnego, lecz proponuje utworzenie oddzielnego funduszu w wysokości 800.000 zł. w. a., z którychby Wydział krajowy udzielał spółkom wodnym na pokrycie datków konkurencyjnych spłacalnych w ratach pożyczek, za opłatą ze strony spółek procentów odpowiadających stopie procentowej kursu emisyjnego mających się w tym celu wypuścić 4½% obligów krajowych, tudzież dodatku na admini-

stracę tego funduszu i utworzenie specjalnej rezerwy, która to rezerwa zdaniem Wydziału krajowego winna osiągnąć 10% funduszu pożyczkowego tj. kwotę 80.000 zł. w. a.

Uzyskanie tego funduszu miałyby nastąpić w drodze operacji kredytowej, przyczem fundusz krajowy opłacałby raty annuitetowe (procenta i raty amortyzacyjne), spółki zaś procenta, tak że przy praktykowanym dotychczas przez Wydział krajowy umarzaniu długów krajowych w 38½ latach roczne obciążenie funduszu krajowego z tego tytułu przedstawiałoby około 1% wartości nominalnej mającej się w tym celu zaciągnąć pożyczki krajowej, czyli przy dzisiejszym kursie 4½% obligów krajowych (93 za 100) około 8.600 zł. w. a.

W ten sposób zdaniem Wydziału krajowego nie tylko spółki wodne otrzymałyby znaczną pomoc przy uiszczaniu datków konkurencyjnych, które wedle uchwalonych dotychczas przez Wys. Sejm ustaw krajowych wynoszą 706.645 zł. w. a. lecz także kraj ponosząc nie wielką stosunkowo ofiarę (rocznie około 8.600 zł. w. a.) przyszedłby po upływie 38½ lat w posiadanie kapitału 800.000 zł. w. a. powiększonego nadto utworzoną przez Wydział krajowy 10%wą rezerwą w kwocie 80.000 zł. w. a.

Projekt powyższy Wydziału krajowego nie rozwiązuje zatem kwestyi kredytu melioracyjnego dla spółek wodnych w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15go Stycznia 1887., uchwały powziętej na wniosek komisji budżetowej; przedłożenie bowiem Wydziału krajowego ma jedynie na celu ułatwienie prestacyi konkurencyjnych tym spółkom, które wedle uchwalonych już ustaw mają być zawiązane, a nie troszczy się bynajmniej o spółki, któreby w przyszłości uorganizować się mogły, bądź to na podstawie przyszłych specjalnych ustaw melioracyjnych, bądź to na podstawie krajowej ustawy wodnej. Komisja budżetowa badając zaś powyższy projekt nie może powstrzymać się od uwagi, że kwestya kredytu dla spółek wodnych zasadniczo jedynie rozwiązana być może przez emisję obligów melioracyjnych, do czego powołanym jest w pierwszym rządzie Bank krajowy.

Skoro jednak obecne podłożenie targu pieniężnego jest tego rodzaju, że ten nowy gatunek papierów jakimi byłyby obligi melioracyjne z trudnością lub wcale nabywców by nie znalazł, jak to zresztą podniesionem było na ankiecie zwołanej w Grudniu 1887. przez Wydział krajowy, przeto komisya budżetowa sądzi, że należy przyjść w pomoc spółkom wodnym drogą proponowaną przez Wydział krajowy, a to dla tego, że z jednej strony obligi krajowe mają na giełdzie ustaloną reputację, a z drugiej strony §§. 17—19. ustawy państwowej melioracyjnej z dnia 30. Czerwca 1884. (Dz. p. p. N. 116.) dają zupełną rękojmię punktualnego zwrotu tak w kapitale jak i w procentach pożyczek spółkom udzielanych.

Komisya budżetowa zresztą ma obowiązek zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu na okoliczność, że nie można dłużej zwlekać z przyjsciem w pomoc Spółkom wodnym drogą kredytu amortyzacyjnego, gdyż z powodu zwłoki w organizacyi spółek wodnych, która w myśl §. 2. specjalnych ustaw melioracyjnych przeprowadzoną być winna przez c. k. Władze polityczne, uczestnicy spółek wodnych znajdują się dziś w tem przykrem położeniu, że zamiast spłacać datki konkurencyjne stopniowo w równych ratach rocznych w czasie budowy, jak to odnośne ustawy przepisują, zmuszeni są od razu uiszczyć w r. 1888 trzy raty (przy regulacyi Starego Brnia, Kisieliny, Łęg, Wisłoka, Gnilej Lipy, tudzież osuszenia bagien Rudnickich) a nawet 4 raty roczne jak to ma np. miejsce przy regulacyi Nowego Brnia.

Ponieważ zaś prawie wszystkie Spółki potrzebujące kredytu nie zawiązały się dobrowolnie, lecz na podstawie §. 45. krajowej ustawy wodnej zostały lub mają być zorganizowane w drodze przymusowej w interesie dobra publicznego, dla ochrony całych okolic od powtarzających się wylewów lub od zabagnienia, zatem słusznosc wymaga, ażeby tej konkurencyi, która bez własnej winy zalega z kilkoletnimi prestacyami, ułatwionem być mogło przez kraj wypełnienie tego zobowiązania.

Prócz powyższego motywu jest także i inny, który zniewolić winien zdaniem komisji budżetowej Wysoki Sejm do przyjscia w pomoc drogą kredytu amortyzacyjnego Spółkom wodnym. Oto datki konkurencyjne przedstawiają wprawdzie w porównaniu z obszarem konkurencyjnym skromne

kwotę, przy repartycji jednak na poszczególne klasy konkurencyjne dosięgają one cyfer tak wysokich że bez rozłożenia prestacji na dłuższy szereg lat, po upływie których strony interesowane dopiero w całej pełni skorzystają z przeprowadzonych melioracyj, ciężar ten wpłynąłby niekorzystnie na stosunki gospodarcze. Według postanowień krajowej ustawy rozkład datków konkurencyjnych odbywać się ma przy robotach ochronnych nie wedle powierzchni interesowanej, lecz w miarę korzyści spodziewanych lub też wartości gruntów i zakładów. Ztąd też pochodzi, że np. przy robotach melioracyjnych na Powiślu, właściciele gruntów nadbrzeżnych, którzy ostatnimi powodziami zostali najbardziej dotknięci, przyczyniać się muszą do kosztów tych robót największymi datkami, gdyż grunta ich zaszacowane są do najwyższych klas katastralnych przeważnie do I. i II. klasy.

Powyzsze uwagi zacierneła komisya budzetowa z licznych petycji przekazanych jej, petycji domagajacych się bądź to organizacyi kredytu dla spółek wodnych w Banku krajowym bądź też upraszajacych o bezpośrednie udzielenie pożyczek z funduszu krajowego, petycji wniesionych przez odnośne reprezentacje powiatowe tudzież spółek i towarzystw rolniczych. (Przemysław, Nisko, Tarnobrzeg, Mielec, Dąbrowa, Brzesko).

Komisya budzetowa biorąc z wyż przytoczonych powodów pod ścisłą rozważę przedłożenie Wydziału krajowego nie mogła jeduak w zupełności zgodzić się na projekt w przedłożeniu zawarty; Komisya budzetowa jest bowiem zdania, że o ile kraj ma obowiązek ułatwić kredyt melioracyjny dla spółek wodnych, o tyle znów spełnienie tego obowiązku nie powinno bodaj w najmniejszej mierze obciążać budżetu krajowego, że przeto procenta i raty amortyzacyjne jak również wszelkie inne koszta i wydatki z zaciągnięciem pożyczki melioracyjnej połączone, winny całkowicie być pokryte zwrotami od stron interesowanych względnie od spółek wodnych.

Wprawdzie projekt Wydziału krajowego mieści w sobie operacyę finansową mocą której kraj wstawiałby corocznie w budżet raty amortyzacyjne od pożyczki 800.000 złr. wynoszące, które obliczone mniej więcej na 8.600 zł. rocznie w przeciągu okresu $38\frac{1}{2}$ lat skapitalizowane przyniosłyby krajowi kapitał, któryby się stał własnością kraju a któryby dorównał sumie zaciągniętej pożyczki, z czego wynika, że kraj nie tylko nie byłby obciążony nowym ciężarem ale przeciwnie za pomocą składanych procentów zarobiłby kwotę równającą się różnicy między iloczynem z 8.600 zł. pomnożonych przez $38\frac{1}{2}$ a kwotą 800.000 zł., jeduakowo komisya budzetowa nie może doradzać krajowi uskutecznienia tej operacyi finansowej, bo wydatek 8.600 zł. w. a. obciążyłby budżet pocawszy od roku 1889 a kapitał zostałby zrealizowany dopiero po $38\frac{1}{2}$ latach, co w obecnych stosunkach finansowo-politycznych zawiera pewne niebezpieczeństwo.

Prócz tego kwota 800000 zł. nie odpowiada wykazanej potrzebie kredytu dla Spółek wodnych już zawiązanych, gdyż ta potrzeba wynosi według obliczeń przedłożonych Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniu Wydziału krajowego kwotę 706.645 zł. zmniejszoną o 74.000 zł. uzyskanych przez dwie Spółki za pomocą pożyczek komunalnych przez powiaty gwarantowanych, a zatem 632.645 zł. wynoszącą.

Komisya budzetowa sądzi zatem, że należy w przybliżeniu ograniczyć się do kwoty, której potrzeba jest wykazaną a szukać dalej dróg i środków do stworzenia stałego kredytu melioracyjnego dla Spółek wodnych w przyszłości, jeżeli dalsze prace melioracyjne w kraju tego kredytu wymagać będą, i jeżeli konjunktury finansowo-politycznej natury stworzenie stałego kredytu melioracyjnego możebnem uczynią.

Komisya budzetowa postanowiła przeto przedstawić wnioski Wysokiemu Sejmowi zdążające do tego, by zaciągnąć pożyczkę krajową $4\frac{1}{2}\%$ w nominalnej kwocie 700.000 zł. co przy dzisiejszym kursie obligów kraj. 93 za 100 odpowie w przybliżeniu potrzebie obecnie wykazanej.

Jakkolwiek pożyczka ta spłacalną będzie przez przeciąg $38\frac{1}{2}$ lat jak wszystkie inne pożyczki przez kraj zaciągnięte, to jeduak Wydział kraj. powinien udzielać Spółkom wodnym krótkoterminowe pożyczki spłacalne w przeciągu co najwyżej lat 25, kredyt bowiem Spółkom wodnym udzielany z na-

tury swej wksi być krótszy aniżeli kredyt udzielany korporacjom stanowiącym cząstki organizmu państwa i będącym jednostkami administracyjnymi.

Spółki bowiem wodne są to stowarzyszenia zawiązane w pewnym celu, a skoro cel jest dopięty to i istnienie dłuższe Spółki nie ma racji bytu.

Przypuścić zaś należy, że roboty melioracyjne rozłożone przy Spółkach co najwyżej na lat 7 w przeciągu 18 lat następnych, zatem w ciągu egzystencji jednego pokolenia, skutek swój odniosą i byłoby rzeczą niesłuszną wiązać pokolenia następne spłatą zobowiązań, wówczas gdy zwiększony dochód katastralny z gruntów meliorowanych może pociągnąć za sobą zwiększenie podatków.

Z powyższego przedstawienia wypływa, że fundusz pożyczki melioracyjnej z r. 1888 odbierając od Spółek zwrot wypożyczonego kapitału w krótszym od własnego okresie amortyzacyjnym wystarczy nie tylko na pokrycie potrzeb obecnie przez Wydział kraj. wykazanych ale i na udzielenie kredytu innym spółkom wodnym w przyszłości zawiązać się mającym, zanim sprawa kredytu melioracyjnego za pośrednictwem Banku krajowego stanowczo załatwioną nie będzie.

Fundusz tej pożyczki, która mogła nosić nazwę pożyczki melioracyjnej, byłby traktowany zupełnie oddzielnie od funduszu krajowego, tem więcej, że jak to już wyżej komisya budżetowa zauważyła spłata tego funduszu w niczemby nie obciążała budżetu krajowego.

Wreszcie komisya budżetowa czuje się obowiązana nadmienić, iż uważa za zupełnie słuszne wnioski Wydziału krajowego dążące do uzyskania od c. k. rządu uwolnienia od wszelkich opłat i należności skarbowych tej pożyczki ze względu na cel przewidziany §. 11. państ. ustawy melioracyjnej z 30. Czerwca 1884 (Dz. p. p. N. 116), zarówno jak i wnioski zmierzające do uzyskania pozwolenia na lokowanie kapitałów publicznych i pupilarnych w obligach tej pożyczki.

Z powyższych powodów komisya budżetowa wnosi co następuje ;

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki w imiennej wartości 700.000 zł. przez emisję $4\frac{1}{2}\%$ obligów krajowych, oraz do udzielania z kapitału ztąd uzyskanego Spółkom wodnym na pokrycie datków konkurencyjnych, spłacalnych w ratach pożyczek, za opłatą procentów odpowiadających stopie procentowej kursu emisyjnego tych obligów, wraz z ewentualną należnością skarbową, tudzież dodatku na administracją i na utworzenie specjalnej rezerwy, która winna dosięgnąć 10% sumy pożyczzonej.

2. Sejm uchwała dołączoną ustawę upoważniającą Wydział krajowy do zaciągnięcia powyższej pożyczki.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby z uwagi na cel tej pożyczki krajowej, tudzież na postanowienie §. 11. ust. z d. 30. Czerwca 1884 r. Dz. p. p. Nr. 116 wyjednał w drodze ustawodawczej uwolnienie obligów tej pożyczki od wszelkich opłat i należności skarbowych oraz zezwolenie na lokowanie kapitałów fundacyi zakładów publicznych, pieniędzy pupilarnych, fideikomisowych i depozytowych oraz kaucyi służbowych w mających się emitować obligacjach.

4. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przy udzielaniu Spółkom wodnym dalszych pożyczek z aktywów pożyczki melioracyjnej z r. 1888 zastosował terminu zwrotów ściśle do okresu nmorzenia zaciągniętej przez kraj pożyczki.

Niniejszem sprawozdaniem załatwione są petycje: l. 1144 pet. 953, l. 1145, pet. 954, l. 499 pet. 402, l. 868 pet. 732, l. 973 pet, 813, l. 933 pet. 786, l. 946 pet. 797, l. 932 pet. 785, l. 874 pet. 738, l. 899 pet. 755.

Przewodniczący:
S m a r z e w s k i.

Sprawozdawca:
J. S t a d n i c k i.

U s t a w a

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o zaciągnięciu pożyczki w imiennej wartości 700.000 zł. a. w. w celu ułatwienia spółkom wodnym pokrycia datków konkurencyjnych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

§. 1.

W celu ułatwienia spółkom wodnym pokrycia datków konkurencyjnych, upoważnia się Wydział krajowy do zaciągnięcia pod jak najkorzystniejszymi warunkami pożyczki imiennej wartości 700.000 zł w. a. przez wypuszczenie w obieg obligów długu krajowego.

§. 2.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi skarbu i spraw wewnętrznych.

